

Лю Чан. Формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти КНР. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. – Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харків, 2021.

У дисертації вперше подано цілісний аналіз проблеми формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР.

Доцільність дослідження зазначеної проблеми підсилюється необхідністю подолання суперечностей між: суспільною значущістю забезпечення якісної вищої музично-педагогічної освіти в Україні на засадах культурологічного підходу й реальним її станом; посиленням інтересу до конструктивного досвіду з формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в китайських університетах та відсутністю цілісного наукового дослідження у цьому напрямі; доцільністю використання передових ідей китайських науковців про організацію процесу формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва та недостатньою обізнаністю цих ідеями українських дослідників; потребою у творчому застосуванні в українській вищій школі перспективного досвіду закладів вищої освіти КНР із формування зазначеної компетентності у студентів музично-педагогічного профілю та відсутністю відповідного організаційно-методичного забезпечення із цього питання; потребою у творчому застосуванні прогресивних ідей китайського досвіду формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР та їх недостатньою дослідженістю.

Наукова новизна і теоретичне значення дисертаційної праці полягає в тому, що *вперше*:

– здійснено цілісне дослідження проблеми формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР;

– *розкрито* підходи до визначення суті поняття «професійно-педагогічна культура» (інтегративна якість особистості педагога-музиканта, умова і передумова організації дієвої професійної діяльності, високий рівень сформованості професійної компетентності вчителя музичного мистецтва, який має здатність до професійного самовдосконалення та саморозвитку) та «формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва» (здатність до творчої самореалізації в різноманітних видах професійно-педагогічної діяльності, спрямованої на опанування, передачу і створення педагогічних цінностей і технологій);

– *визначено* структуру формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР: емоційно-мотиваційний (сприйняття професійно-педагогічної культури як власної професійно-особистісної цінності, розвиненість мотивів щодо постійного самовдосконалення), когнітивно-аксіологічний (перетворює загальносуспільні та педагогічні цінності в особистісні, що дає поштовх формуванню їхньої професійно-педагогічної культури та забезпечує здатність майбутнього вчителя розв'язувати професійні завдання і передбачає сформованість професійної компетентності розвивати в учнів духовні та моральні цінності), морально-світоглядний (забезпечує оволодіння майбутнім учителем знаннями про оточуючий музичний світ дитини, своє місце і призначення в світі, можливості його пізнання й перетворення, моральні цінності у музично-педагогічній діяльності) та діяльнісно-творчий (сприяє здатності до активного упровадження набутих знань, умінь та навичок для продукування нових ідей і способів професійних дій, які спрямовані на саморозвиток у творчому процесі) компоненти;

– *узагальнено* китайський досвід формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР. Визначено форми (самонавчання, заочна, денна, вечірня, дистанційна) та методи (специфічні (метод художнього розуміння вокальних пісень, метод крос-культурного підходу та порівняння вивчення національних культур, метод моделювання ситуацій художньо-педагогічного спілкування, метод художньо-педагогічної ділової гри, метод виявлення «загального» і «особливого», метод контрастів, метод музично-образної драматургії), традиційні (метод евристичної бесіди, метод демонстрації, метод занурення у музичний твір, практико-орієтовані методи навчання, ігрові методи навчання, метод лекції, метод бесіди, метод обговорення, метод читання музичних творів, метод тренінгів з сольної практики, метод спостереження та розуміння колективної творчості)), спрямовані на формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР. З'ясовано, що на першому та другому курсах здобувачі освіти, в основному, тренують базові навички, аби підвищити свої музичні здобутки, а на третьому і четвертому курсах вони зосереджуються на розвитку музичного самовираження, творчості та педагогічної майстерності. Найвищим рівнем сформованості професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва є опануванням технологією музикотерапії, яка ґрунтується на принципах співу та спеціальних вокальних вправах, спрямованих на акустичну стимуляцію роботи життєво важливих органів майбутнього педагога, оптимізацію діяльності вищої нервової системи і підвищення всіх захисних сил організму. Дана технологія сприяє самовдосконаленню та саморозвитку вчителя, запобігає його професійному вигоранню, яке має вплив на рівень сформованості професійно-педагогічної культури педагога;

– *окреслено* перспективи творчого використання напрацювань китайських педагогів із проблеми формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у вищій школі України. По-перше, це проведення

міжрегіональних культурно-музичних заходів, що сприяють налагодженню міжособистісних зв'язків та культурного обміну між педагогами-музикантами різних провінцій. Другою рекомендацією, яку доцільно впровадити в освітній процес майбутніх учителів музичного мистецтва щодо формування їхньої професійно-педагогічної культури є запрошення візитуючих професорів для викладання на один або декілька семестрів. По-третє, навчаючись у ЗВО майбутні вчителі музичного мистецтва беруть активну участь у різних культурних конкурсах або заходах за межами кампусу. Ці заходи дозволяють студентам показати свої таланти на великій сцені (конкурс мистецтв «День вчителя», танцювальні спектаклі, концерти інструментальної музики, дитячі спектаклі тощо). По-четверте, формування м'яких навичок, які сприяють міжособистісним відносинам між учителем та учнем, побудованих на принципах культурного розвитку та гармонії.

Подальшого розвитку набули наукові положення щодо творчого використання прогресивних ідей китайського досвіду в умовах розбудови нової української школи у напрямі модернізації української музично-педагогічної освіти відповідно до тенденцій формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вдосконалено освітньо-професійні програми та навчальні програми професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва для закладів вищої освіти України, а також оновлено зміст навчальних програм, зокрема з порівняльної педагогіки, педагогіки та історії педагогіки.

Одержані в процесі дослідження дані та висновки *можуть бути використані* для оновлення змісту ОПП підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальностями 014 – Середня освіта («Музичне мистецтво»); перегляду навчальних і робочих навчальних програм, силабусів дисциплін психолого-педагогічного циклу; укладання навчально-методичних комплексів професійно-орієнтованих дисциплін; підготовки

дистанційних курсів тощо).

Здобуті в процесі дослідження дані, узагальнені та систематизовані наукові положення можуть бути підґрунтям для наукових розвідок студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів із проблем формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ключові слова: формування, майбутні учителі, музичне мистецтво, професійно-педагогічна культура, КНР, заклад вищої освіти, КНР.

SUMMARY

Liu Chang. *Forming of prospective musical art teachers' professional pedagogical culture at the higher educational establishments of the People's Republic of China.* – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript. The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of philosophy in branch 01 Education/Pedagogy on a specialty 011 – Educational, pedagogical sciences. – Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2021.

In the dissertation for the first time the integral analysis of a problem of formation of professional and pedagogical culture of future teachers of musical art in establishments of higher education of the People's Republic of China is presented.

The expediency of studying this problem is enhanced by the need to overcome the contradictions between: the social significance of providing quality higher music and pedagogical education in Ukraine on the basis of a culturological approach and its real state; increasing interest in constructive experience in the formation of professional and pedagogical culture of future music teachers in Chinese universities and the lack of holistic research in this area; the expediency of using the advanced ideas of Chinese scientists on the organization of the process of forming the professional and pedagogical culture of future teachers of music and the lack of awareness of these ideas of Ukrainian researchers; the need for creative application in the Ukrainian higher school of promising experience of higher education institutions of the PRC in the

formation of this competence in students of music and pedagogical profile and the lack of appropriate organizational and methodological support on this issue; the need for creative application of progressive ideas of Chinese experience in the formation of professional and pedagogical culture of future teachers of music in higher education institutions in China and their lack of research.

The scientific novelty and theoretical significance of the dissertation is that for the first time:

- a comprehensive study of the problem of forming the professional and pedagogical culture of future teachers of music in higher education institutions in China;

- approaches to defining the essence of the concept of "professional and pedagogical culture" (integrative quality of the teacher-musician, condition and prerequisite for the organization of effective professional activity, high level of professional competence of a music teacher who has the ability to professional self-improvement and self-development) and professional and pedagogical culture of the future teacher of musical art "(ability to creative self-realization in various types of professional and pedagogical activities aimed at mastering, transferring and creating pedagogical values and technologies);

- the structure of formation of professional and pedagogical culture of future music teachers in higher education institutions of the PRC is determined: emotional and motivational (perception of professional and pedagogical culture as one's own professional and personal value, development of motives for constant self-improvement), cognitive-axiological (transforms in the personal, which gives impetus to the formation of their professional and pedagogical culture and provides the ability of future teachers to solve professional problems and provides the formation of professional competence to develop students' spiritual and moral values), moral and worldview (provides future teachers , its place and purpose in the world, opportunities for its knowledge and transformation, moral values in music and pedagogical activities) and creative activities (promotes the ability to actively implement the acquired

knowledge, skills and abilities to produce new x ideas and ways of professional actions that are aimed at self-development in the creative process) components;

– the Chinese experience of formation of professional and pedagogical culture of future teachers of musical art in institutions of higher education of the People's Republic of China is generalized. Forms (self-study, correspondence, day, evening, distance) and methods (specific method of artistic understanding of vocal songs, method of cross-cultural approach and comparison of studying national cultures, method of modeling situations of artistic and pedagogical communication, method of artistic and pedagogical business game are defined). method of identifying "general" and "special", method of contrasts, method of musical-figurative drama), traditional (method of heuristic conversation, method of demonstration, method of immersion in a musical work, practice-oriented teaching methods, game teaching methods, lecture method, conversation method, method of discussion, method of reading musical works, method of trainings on solo practice, method of observation and understanding of collective creativity)), aimed at forming professional and pedagogical culture of future teachers of music in higher education institutions of China. It was found that in the first and second years, students mainly train basic skills to improve their musical achievements, and in the third and fourth years, they focus on the development of musical expression, creativity and pedagogical skills. The highest level of professional and pedagogical culture of the future music teacher is mastering the technology of music therapy, which is based on the principles of singing and special vocal exercises aimed at acoustic stimulation of vital organs of the future teacher, optimization of higher nervous system and increase all defenses. This technology This technology promotes self-improvement and self-development of the teacher, prevents his professional burnout, which has an impact on the level of formation of professional and pedagogical culture of the teacher;

– the prospects of creative use of the works of Chinese teachers on the problem of formation of professional and pedagogical culture of future teachers of music art in the higher school of Ukraine are outlined. The first is the holding of interregional

cultural and musical events, which promote the establishment of interpersonal ties and cultural exchange between music teachers from different provinces. The second recommendation that should be introduced into the educational process of future music teachers for the formation of their professional and pedagogical culture is to invite visiting professors to teach for one or more semesters. Third, while studying at the Free Economic Zone, future music teachers take an active part in various cultural competitions or events off-campus. These events allow students to show their talents on the big stage (Teacher's Day art competition, dance performances, instrumental music concerts, children's performances, etc.). Fourth, the development of soft skills that promote interpersonal relationships between teacher and student, built on the principles of cultural development and harmony.

The scientific provisions on the creative use of progressive ideas of the Chinese experience in the development of a new Ukrainian school in the direction of modernization of Ukrainian music and pedagogical education in accordance with the trends of professional and pedagogical culture of future music teachers were further developed.

The practical significance of the obtained results is that the educational and professional programs and curricula of professional training of future music teachers for higher education institutions of Ukraine are improved, as well as the content of educational programs, in particular in comparative pedagogy, pedagogy and history of pedagogy.

The data and conclusions obtained during the study can be used to update the content of the OPP training of applicants for the first (bachelor's) level of higher education in specialties 014 – Secondary Education («Musical Arts»); revision of educational and working educational programs, syllabi of disciplines of psychological and pedagogical cycle; conclusion of educational and methodical complexes of professionally-oriented disciplines; preparation of distance courses, etc.).

The data obtained in the research process, generalized and systematized scientific provisions can be the basis for scientific research of students, undergraduates,

graduate students, doctoral students on the problems of forming the professional and pedagogical culture of future music teachers.

Key words: formation, future teachers, musical art, professional and pedagogical culture, China, institution of higher education, China.

Список праць, опублікованих автором за темою дисертації

Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дослідження:

1. Liu Chang. A comparative statistical analysis of music styles (seventeenth–nineteenth centuries). *Interdisciplinary Science Reviews*. Vol. 45 (4). 581-594. <https://doi.org/10.1080/03080188.2020.1849521> (WoS).

2. Лю Чан. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до інноваційної діяльності в КНР. *Педагогічний альманах*. Херсон. 2017. Вип.35. С. 148–154.

3. Лю Чан, Чень Хуейхуей. Становлення та розвиток сучасної професійної музичної освіти в КНР. *Педагогічний альманах*. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. Вип. 36. С. 263–268.

4. Чень Хуейхуей, Лю Чан. Становлення та розвиток сучасної професійної музичної освіти в КНР. *Педагогічний альманах*. Херсон, 2017. Вип. 36. С. 263-268.

5. Лю Чан. Формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у ЗВО КНР: контрольний етап. *Педагогіка та психологія*. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2018. Вип. 60. С. 98-109.

6. Лю Чан. Формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у ЗВО КНР. *Педагогіка та психологія*. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС». 2018. Вип. 60. С. 98-109.

Наукові праці апробаційного характеру:

7. Лю Чан, Тань Сяо. Особливості підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва В КНР. *Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управління навчальними закладами*: матер. III Всеукр. (з міжнар. участю) наук.-метод. конф. (5 грудня 2017 р., м. Херсон). Херсон, 2017. Ч. 3. С. 50–53.

8. Лю Чан. Використання ідей Я. А. Коменського в контексті естетичного виховання учнів в Китаї. *Ян Амос Коменський – великий педагог минулого (до 425-річчя від дня народження)*: матер. II Всеукр. педагогічних читань (24 березня 2017 р., Херсон). Херсон: ХАНО. С. 121–123.

9. Лю Чан. Особливості упровадження інтегрованого навчання у процес підготовки педагогів-музикантів. *Суспільні дослідження у 21 сторіччі* : матер. IV міжнар. наук.-практ. конф. (25 березня 2017 р., Краматорськ). – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. С.41–43.

10. Лю Чан. Передумови формування загальнокультурної компетентності учня загальноосвітнього закладу середньої освіти. Розвиток життєвої компетентності особистості в умовах освітніх трансформацій: виховний, психологічний, інклюзивний виміри: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (20-21 вересня 2018 р., Херсон). Херсон: Айлант, 2018. Т. I. С. 101-104.

11. Лю Чан. Спеціальні компетенції вокально-звукової культури майбутнього вчителя музичного мистецтва. Від знаннєвої парадигми до компетентнісної: реалії, перспективи : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (27 жовтня 2017 р., м. Херсон). – Херсон, 2017. – С. 136-137.

12. Лю Чан. Технологія формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти в КНР. Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: матер. I Міжнар. наук. читань. Рівне, 2018. С. 37–42.

13. Лю Чан. Формування культурологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в ЗВО КНР у процесі вивчення фахових дисциплін. Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в сучасній

освіті: матер. Міжнар. наук.-метод. конф. (Харків, 11-12 квітня 2019 р.). Х., 2019.
С. 23-27.

Опубліковані праці,

які додатково відображають наукові результати дисертації:

14. Лю Чан 吴梦非 《和声学大》 分析研究音探索 ISSN1004-2172, 2018年
第1期.第138期

15. Лю Чан 世中国和声理论与实践研究 浙江大学出版社 ISBN-978-7-308-
19264-4, 2019.06.

16. Лю Чан 中国歌曲安徽文出版社. ISBN978-7-5396-5088-3, 2019.